

WOLNOŚĆ SUMIENIA I WYZNANIA CUDZOZIEMCÓW W PRAWIE POLSKIM

W prawie polskim, w dziedzinie wolności sumienia i wyznania cudzoziemcy nie posiadają w pełni takich samych uprawnień, co obywatele polscy. Konstytucja z 1997 r. dopuszcza możliwość ograniczenia w drodze ustawy konstytucyjnych wolności i praw cudzoziemców w porównaniu z obywatelami polskimi. Zasadę egalitaryzmu w traktowaniu obu tych grup wyrażają natomiast ratyfikowane lub podpisane przez Polskę najważniejsze akty prawa międzynarodowego dotyczące wolności sumienia i wyznania. Najlepszy poziom gwarancji równego traktowania cudzoziemców z obywatelami w sferze wspomnianej wolności zapewni jednak dopiero ratyfikacja Protokołu nr 12 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. Wskazane jest również przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do najważniejszych aktów prawnych zabezpieczających status bezpaństwowców (z 1954 r. i z 1961 r.).

Z kolei przewidziany przez Konkordat polski z 1993 r. wymóg posiadania przez biskupów w Polsce rodzimego obywatelstwa należy ocenić krytycznie jako przejaw postrzegania hierarchii Kościoła Katolickiego w kategoriach politycznych, a zarazem przejaw dyskryminacji tego wyznania.

Powyższe zarzuty, uzupełnione także zarzutem naruszenia zasady niezależności i autonomii właściwych konfesji, czy nawet naruszeniem wolności sumienia i wyznania cudzoziemców, można postawić wobec postanowień polskiego ustawodawstwa uzależniającego pełnienie funkcji kierowniczych w niektórych związkach wyznaniowych od posiadania obywatelstwa polskiego. Są to ograniczenia znamienne dla systemu powiązania państwa ze związkami wyznaniowymi. Za najdalej idące ograniczenia swobód religijnych cudzoziemców wypada uznać zakaz ich członkostwa w gminach wyznaniowych żydowskich, a przede wszystkim nie możliwość wystąpienia z wnioskiem o rejestrację związku wyznaniowego. Wskazane ograniczenia ustawowe zasługują na jak najszybsze zniesienie. Nie odpowiadają one realiom stosunków społecznych, szczególnie w aspekcie międzynarodowym. Ich utrzymanie grozi bowiem porażką Polski przed międzynarodowymi organami ochrony wolności i praw człowieka.

Ograniczenia swobody cudzoziemców w sprawach religijnych mają także charakter przedmiotowy i niedyskryminacyjny, tzn. dotyczą ich na równi z obywatelami polskimi. Wynikają one zwłaszcza z uwarunkowań społeczno-politycznych współczesnej Polski. Jesteśmy państwem wciąż dość homogenicznym pod względem etnicznym i wyznaniowym.

Czynnik ten nieprzerwanie oddziałuje na polskie ustawodawstwo po roku 1989. Zarazem funkcji liberalizującej w zakresie szeroko rozumianej wolności sumienia i wyznania nie spełniło dotychczas wyraźnie ani orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, ani tym bardziej Trybunału Konstytucyjnego.

Słowa kluczowe: wolność sumienia i religii, cudzoziemcy, dyskryminacja, Konstytucja RP, konkordat

THE FREEDOM OF CONSCIENCE AND RELIGION OF FOREIGNERS IN POLISH LAW

According to Polish law foreigners do not have fully the same privileges as Polish citizens in the field of freedom of conscience and religion. The Constitution of 1997 allows the limitation of constitutional rights and freedoms of foreigners in comparison with Polish citizens by law. On the other hand, the principle of egalitarianism in the treatment of both groups is expressed in the most important acts of international law concerning the freedom of conscience and religion ratified or signed by Polish authorities.

Nevertheless, the best guarantee of equal treatment of foreigners and citizens in the area of that freedom could only be fully provided due to the ratification of Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950. Moreover, Polish accession to the most vital legal acts protecting the status of stateless persons (from 1954 and 1961) is highly recommended. Consequently, the requirement of having native citizenship by Polish bishops provided by the Polish Concordat in 1993 should be assessed critically as the manifestation of the perception of the Catholic Church hierarchy in political terms as well as the discrimination of the Catholic religion.

The above mentioned allegations, which can be supplemented with the charges of the breach of the principle of independence and autonomy of the relevant confessions, or even the violation of freedom of conscience and religion of the foreigners, can be put against the provisions of the Polish legislation, which conditions holding managerial functions in some religious associations on having Polish citizenship. There are significant limitations to the system of relations between the State and religious associations.

The most far-reaching restriction of the religious freedoms concerning foreigners seems to be the ban on their membership in the Jewish religious communities, and above all, the lack of an opportunity to apply for the registration of a religious association.

All of the above mentioned legislative restrictions should be immediately abolished as they do not correspond with the reality of social relations, particularly in an international context. Their maintenance might cause a failure of Polish authorities in case they were sued by the international human rights and freedoms organizations.

Additionally, the restrictions of freedom in religious matters concerning foreigners also have objective and non-discriminatory nature, ie. they are the same as the restrictions concerning Polish citizens. In particular, they derive from socio-political condition of contemporary Poland. Unfortunately, our country is still ethnically and religiously homogenous. This factor continuously affects Polish legislation after the year 1989. At the same time, neither the case law of ordinary courts nor the case law of the Supreme Court or even the Constitutional Court have fulfilled the liberalizing function in the broadest sense of freedom of conscience and religion.

Key words: freedom of conscience and religion, foreigners, discrimination, constitution, concordat